

colloquium

Het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog in een ruimtelijk perspectief

Donderdag 1 maart 2012

- **Thema: Vlaams onderzoek en doorkijk naar beleid**

9u45: Onthaal

10u00: Verwelkoming door Vlaams minister Geert Bourgeois, bevoegd voor Onroerend Erfgoed

10u10: Inleiding door Sonja Vanblaere, Administrateur-generaal Onroerend Erfgoed

10u20: Van onderzoek tot UNESCO-erkenning

Medewerkers van Onroerend Erfgoed schetsen de verschillende etappes die in het traject van onderzoek over WO I-erfgoed tot UNESCO-erkenning worden gezet:

- 1) Het onderzoek naar oorlogslandschappen en WO I-archeologie in de Westhoek. We stellen de resultaten van dit onderzoek voor het eerst voor aan het publiek.
- 2) De vertaling van de onderzoeksresultaten naar het beschermingsbeleid rond WO I-erfgoed
- 3) De ontplooiing van de plannen voor de indiening van een erkenningdossier als UNESCO-werelderfgoed.

12u30: Lunchpauze

14u00: Projecten in West-Vlaanderen:

- Projectonderzoek Zonnebeke (Franky Bostyn, conservator Memorial Museum Passchendaele 1917)
- Masterplan Herinneringspark 2014-18 (Jeroen Geurst, ontwerpteam T.V. Park 14•18)
- Impulsfonds WO I (NN, Toerisme Vlaanderen)

15u00: Forum

Een panel bestaande uit de sprekers van de voormiddag beantwoordt uw vragen onder regie van Mark Andries, kabinetschef van minister Geert Bourgeois, bevoegd voor Onroerend Erfgoed.

16u00: Receptie

Vrijdag 2 maart 2012

- **Thema: Onderzoek en ontwerp voor en in de frontzone van de Westhoek (nadruk op wetenschappelijke visieontwikkeling)**
- Moderator : Karl Vandenberghe, journalist Focus-WTV

Bouwkundig en landschappelijk erfgoed van de 20ste eeuw in het algemeen en diverse vormen van oorlogserfgoed in het bijzonder krijgen sinds enkele jaren hoe langer hoe meer wetenschappelijke en ontwerpmatige aandacht. De vele inventarissen, overzichten en karteringen die vandaag over wereldoorlogserfgoed worden gemaakt, wijzen in de eerste plaats op een acuut gebrek aan kennis en documentatie. Bovendien duiden verschillende initiatieven voor ruimtelijk ontwerpmatig onderzoek op de noodzaak dit erfgoed een eigentijdse plaats te geven in onze gebouwde en landschappelijke omgeving. Hierbij is een visievorming vereist waarbij alle actoren worden betrokken in een proces dat de band legt tussen historische en wetenschappelijke informatie, hedendaags ruimtegebruik en maatschappelijke wenselijkheid. Totnogtoe gaat het zowel in het onderzoek als in het ontwerp over disparate, vaak geïsoleerde acties. Dit colloquium is daarom eerst en vooral bedoeld als een bekendmaking van het onderzoek en van de noodzaak ervan, en eveneens om de uitwisseling ervan te bevorderen en nieuwe verbanden en contacten te leggen. Ook biedt het meer zicht op de mogelijkheid van verder onderzoek en van ontwerpmatige studies

9u15: Onthaal

9u30: Verwelkoming door gedeputeerde Gunter Pertry

9u45: Inleiding : Landschap als medium (Sylvie Van Damme, Hogeschool Gent)

De Westhoek verandert. Verandering hoeft echter niet negatief te zijn maar kan, mits ze op een geïntegreerde manier wordt gestuurd, net een opportuniteit voor de streek betekenen. Landschap kan hierbij worden ingezet als een medium dat het opzetten, het coördineren en het realiseren van allerhande gebiedsgerichte projecten faciliteert.

10u15: Luchtfoto-inventarisatie en ontsluiting (Birger Stichelbaut, Universiteit Gent-vakgroep archeologie)

Sinds een decennium doet de vakgroep archeologie van de UGent actief onderzoek naar het gebruik en de toepassingen van historische luchtfotografie uit de periode 1914-1918. Deze beelden gunnen ons een unieke blik op het oorlogsgebeuren in België tijdens WO I. Met een specifieke en niet destructieve methodologie die gebruik maakt van 20.000 historische luchtfoto's wordt het oorlogslandschap gedetailleerd in kaart gebracht en geanalyseerd. Deze aanpak maakt duidelijk dat het erfgoed van WO I uit meer bestaat dan enkel de frontzone.

10u45: Waarderend archeologisch onderzoek van het WO I bodemarchief (Marc Dewilde, Onroerend Erfgoed)

In het kader van de geïntegreerde inventaris van het WO I-erfgoed werd ook de archeologische kant van de zaak bekeken. Doel was uitspraken te kunnen doen over de aanwezigheid van dat erfgoed en de bewaringsgraad ervan.

Daarvoor werden van Diksmuide tot Mesein op 18 locaties 28 proefsleuven gegraven en archeologisch onderzocht. De keuze van de locaties werd bepaald na overleg met terreinkenners en na consultatie van de beschikbare cartografische en luchtfotografische informatie. De resultaten overtroffen de verwachtingen.

De bodemsporen bleken overduidelijk en dermate betekenisvol dat verdere reflectie over het beheer ervan zich opdringt.

11u15: Pauze

11u30: Historisch-strategische landschapsanalyse. Van militaire luchtfotografie tot een landschapskarakterisatie van het WO I-conflictlandschap (Veerle Van Eetvelde, Universiteit Gent-vakgroep geografie)

Het landschap was het strijdtoneel tijdens WO I en is de laatste getuige van de Grote Oorlog. Maar hoe sterk en op welke manier getuigt het huidige landschap nog van de herinneringen aan WO I? Welke dynamiek heeft het landschap ondergaan tijdens de laatste 100 jaar? De combinatie van historische luchtfotografie, topografische kaarten vanaf het begin van de 20ste eeuw, orthofoto's en terreinanalyses geven nieuwe inzichten in de dynamiek/stabiliteit en de visuele kenmerken van het landschap vanaf WO I.

12u00: Van herinnering naar visie : onderzoek kasteelparken en landschapswaardering Zonnebeke (Harlind Libbrecht, Hogeschool Gent)

Het eerste luik omvat de evolutie van de landschappelijke structuur in de omgeving van de Ieperboog. Vanuit dit onderzoeksluik werd, in samenwerking met het agentschap Onroerend Erfgoed en de gemeente Zonnebeke, een waarderingsmethodiek voor het oorlogslandschap opgesteld. Het tweede luik focust op de kasteelparken, hun ontstaan, evolutie en hun rol tijdens WO I.

12u30: Omgaan met WO I onroerend erfgoed in een landschappelijke en stedenbouwkundige context (Pieter Uyttenhove, Universiteit Gent-vakgroep architectuur-stedenbouw)

Sinds enkele jaren doet Labo S van de Universiteit Gent onderzoek over de inpassing van erfgoed in stedenbouw, landschapsontwerp en ruimtelijke planning. De grondslagen van dit onderzoek en enkele uitgevoerde studies, zoals over de hedendaagse wijze van omgaan met de wederopbouwarchitectuur van de Eerste Wereldoorlog, de gebiedsvisie voor Kemmelberg-Scherpenberg en de 'quickscan' van conflicten tussen het onroerend wereldoorlogerfgoed en de hedendaagse ruimteclaims en transformaties.

13u00: Lunchpauze

14u00: 3 simultane workshops:

1)Landschapontwikkeling: onderzoek, ruimtelijke planning, inrichting en beheer

Case: Consolidatie frontzate (Frank Debeil, Vlaamse Landmaatschappij)

Moderator: Peter Renard, Vlaamse vereniging voor Ruimte en Planning

2)Betrokkenheid bij het landschap van bewoners en bezoekers: beleven, verantwoordelijkheid

Case: Bezoekerscentrum De Bergen, Kemmel (Stefaan Decrock, Dienst Cultuur Heuvelland)

Moderator Piet Chielens, In Flanders Fields Museum

3)Kennis, onderzoek en inventarisatie: leemten, nieuwe technieken,...

Case: Gebiedsinventarisatie Ieperboog-zuid (Marc Van Meirvenne, universiteit Gent)

Moderator: Jean Bourgeois, universiteit Gent

15u30: Pauze

16u00: Rapporteren en formuleren van bedenkingen door discutanten

- Hans Leinfelder, RWO Vlaanderen
- Jan Durnez, Vlaams Volksvertegenwoordiger/Senator
- Michael van Gessel, onafhankelijk adviseur uit Nederland

17u00: Receptie